

1. DOTKNIENIE (55) sb n

-e- (54), -ę- (1).

o jasne; -e- (14) *MurzHist*, *Mącz* (9), *SienLek*, *BiałKat*, *SarnStat* (2), -é- (2) *OpecŻyw*, też *Calep*; końcowe e pochylone.

sg N dotknięcie (24); -é (7) -(e) (17). ◇ G dotknięcia (6). ◇ A dotknięcie (7); -é (1), -(e) (6). ◇ I dotknięciem (10), dotknięciem (5); -em *FalZioł*, *MurzHist*, *Mącz*, *GórnDworz*, *WujJud*, *SkarŻyw*, *LatHar* (3); -im *KromRozm I*, *GroicPorz*; -em : -im *WujNT* (1 : 3); -em (1) *MurzHist*; -em (1), -(e)m (9). ◇ L dotknięciu (3).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII w. s.v. dotknąć*.

1. Zbliżenie się do czego aż do zetknięcia, dotknięcie, poruszenie czego, przytknięcie, zetknięcie się fizyczne; *tactus Murm*, *Mymer*¹, *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *attactus*, *contactus Mącz*, *Calep*, *Cn*; *contagium*, *tactio Mącz*, *Cn*; *attrectatus*, *contrectatio Calep*, *Cn*; *contages*, *tractatio*, *tractatus Cn* (38) : *PatKaz I* 10; *Murm* 48; *Mymer*¹ 23v; Wrzody które bywaią czału morowego powietrza: [*safirus*] iednym dotknięciem vzdrawia *FalZioł* IV 57d; *Mącz* 265a, 439d [2 r.], 440a [3 r.]; *WujJud* 61; gdy vmárłego v nog ciáła świętego położyli/ ná dotknięcie famo/ dufzá się weń wroćiká. *SkarŻyw* 455; *Calep* 112a, b, 253a, 254a, 1046b; *WujNT* 155.

dotknięcie kogo, czego (13): Bacż acżkoli Marta dufala/ iijż z dotknięciá podolku miała bytz zdrowa *OpecŻyw* 45; Kto fie omyie po dotknięciu vmárłego [*Qui baptizatur a mortuo*]/ á powtore fie go zálie dotknie: co ma zá vżytek vmywánia? *Leop Eccli* 34/30; *BiałKat* 336; *LatHar* 212, 536; *WujNT* 39, 57, 98 [2 r.], 133, 135, 144, Bbbbbbb3.

dotknięcie czego [= czym] (4): *MurzHist* O3v; *KrowObr* 84; Dwiemá Káplanom [...] ná zdrowiu zeszłym/ tákże ręki fwey dotknięciem/ pomogła *SkarŻyw* 581; *LatHar* 648.

Wyrażenie *przymkowe*: »na dotknięciu« = w *dotknięciu* (1): *trux tactu herba*, *Ostre ziele ná dotknięciu. Mącz* 467b.

Szereg: »przyłożenie i dotknięcie« (1) : iáko y S. Bernárd lámym przyłożeniem y dotknięciem tey przenaświętzey hołtyey/ raz niewieście opętány [...] zdrowie przywroćił. *LatHar* 648.

a. *Zakaźny kontakt z chorym; contagium Mącz; contactus Calep* (2) : *Contagium et Contagio, et Contages* [...] *Morbis qui ex contactu contrahitur. [...]* Choroba ktora z toknieniá [.] panuie, dziedziczną choroba, przimiot. *Calep* 253a.

Wyrażenie: »zarażające dotknięcie« (1): *Contagium item Zarázá/ zaráżáyące dotknięcie/ dziedzicząca álbo przirzucáyąca fie chorobá od drugiego. Mącz* 440a.

2. *Zmysł dotyku* (7) : *RejWiz* 118v; tegoż vczucia pięćoro człowiek ma w nieporużonym á dołkonáłym cíele/ iáko ieft *Widzenie/ fluch/ wonia/ ímák/ y dotknięcie SienLek* T3v; ták też niemoże żaden vżyć cudności/ [...] ktora piękność w vmyśle człowieczym ożywia/ dotknięciem/ ále telko temi ímyfły/ ktore do vznánia piękności należą *GórnDworz* Mm2; *Dotknięcie [Chrystusa ucierpiał]* w boleści nieznośney y niezmiernym kátowánium *LatHar* 679, + + + 2, 18, 386.

3. *Ingerencja boska, poruszenie, wstrząśnięcie moralne* (2) :

Wyrażenia: »dotknięcie Pańskie« (1): *Błogosławiony ktory dotknięciem pańskim má ferce miękkié i młodociané. MurzHist* I.

»dotknienie sumnienia« (1): Vćiekánie/ iálnie dowiedźione/ pewny znak ieft winności/ zwłafzczá tám gdy ktho iełzcze nie obwiniony/ iedno tylko iż ieft powiełć o nim/ zá dotkniemim funnienia/ boiác fyie vćieka. *GroicPorz* hh4.

4. *Obelga, szyderstwo, zniewaga, potwarz; łajanie, nagana; compellatio Mącz; scomma Calep* (3) : Compellatio, Miánowánie/ Záwołánie/ Też Dotknienie. *Mącz* 287d; *Somma*, Latine cavillum dici potest. [...] German. Ein schmützwort, ein ftich mit duncklen worten. [...] Sztich nie krwawi dotknięnię. *Calep* 956a.

Wyrażenie: »dotknienie uszczypliwe« (1): áby fyie żaden tym nye obrażał/ [...] yeftli fyie komu bęđzye widzyáło iżeby fyie gđzye nye dokońcá vtćiwá mowá álbo też dotknyenim yákim vřřczypliwym nyeco wykroczyło *KromRozm I* A2.

5. *Nawiedzenie nieszczęściem, kara [czego] (1)* :

Wyrażenie: »dotknienie ręki Panskiej« (1): ze gdywidzi dotknienie ręki Panskiey, akażn iego nad Domem swym niechce recalitrare diuinae voluntati *ActReg* 108.

6. *Wzmiankowanie, wymienienie, krótkie przytoczenie [czego] (4)* : Przetoż położy lię tu zaráz krotkie dotknienie wád niektorych *LatHar* 133; á tego ofobnégo koźdęy rzeczy dotknienia/ [...] tylko ná rzeczy miánowáné w ofobnym rzeczy dotknieniu/ ma byđż rozumiané [*eandem specificationem si quae generalitas sequitur ad praefatam specificationem duntaxat referenda est JanStat* 103] *SarnStat* 52.

[*dotknienie z kogo, z czego*: Ato iuż małż flufzne dotknienie prawdi z Prorokow y z wywodow ftarego zakonu. *RejKat* 78.]

a. *Zaznaczenie, podkreślenie [czego] (1)* : ktorey rádźie vczynił dofyć nienágániony prawodawcá Moyzełz/ [...] ták do Páná/ z znácznym dotkniemim niegodności fwey/ wołáiący *LatHar* 327.

Synonimy: 1. przyłózenie, ruszenie; 4. obelźenie; 5. kaźń, skaranie.

Cf **DOTKNAĆ**